

Література

1. Ванькович Д. Аналіз фінансових джерел формування інвестиційних ресурсів / Д. Ванькович, Н. Демчишак // *Фінанси України*. – 2007. – № 7. – С. 72.
2. Гаман М. Формування перспективної стратегії розвитку інвестиційно-інноваційних процесів / М. Гаман // *Управління сучасним містом*. – 2005. – № 1–2 (17–18). – С. 50–57.
3. Денисенко М. Інвестиційний клімат України / М. Денисенко, А. Гречан // *Проблеми науки*. – 2005. – № 12. – С. 32–38.
4. Івченко В. Україна. Нові можливості для інвестицій та інновацій / В. Івченко // *Інтелектуальна власність*. – 2006. – № 10. – С. 4–8.
5. Кондрашова М. Теоретичні основи формування державної інвестиційної політики на рівні регіону / М. Кондрашова // *Держава та регіони. Серія: Державне управління*. – 2008. – № 2. – С. 119.
6. Кудряшов В. Державна підтримка економічного зростання в Україні / В. Кудряшов // *Фінанси України*. – 2008. – № 9. – С. 48–49.
7. Малютін О. Концепція поліпшення інвестиційного клімату в Україні / О. Малютін // *Фінанси України*. – 2008. – № 11. – С. 65–67.
8. Марцин В. Удосконалення державного регулювання інвестиційної діяльності в економіці України / В. Марцин // *Актуальні проблеми економіки*. – 2007. – № 5 (71). – С. 52–53.
9. Харламова Г. Неоднорідність інвестиційного простору України / Г. Харламова // *Актуальні проблеми економіки*. – 2006. – № 56. – С. 27–33.
10. Червова Л. Правове регулювання інвестиційної діяльності / Л. Червова, М. Назарчук // *Фінанси України*. – 2005. – № 4. – С. 68–70.
11. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

УДК 351:330.332.01

ДІЄВІСТЬ МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РЕГІОНАЛЬНИХ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ

Покотило Т.В.

аспірант Харківського регіонального інституту державного управління НАДУ при Президентові України

Annotation

In the given article a comparison of tendency and prospect of development of investment activity in Ukraine is made, with determination of features of innovative-investment processes on regional levels, according to the declared documents of state level of character conceptual and program. Certain problems of investment activity and disproportion in socio-economic development of regions. Directions of improvement of mechanism of the state regulation of regional investment processes are offered.

Анотація

У статті проведено порівняння тенденцій та перспективи розвитку інвестиційної діяльності в Україні, визначено особливості інноваційно-інвестиційних процесів на регіональному рівні, відповідно до задекларованих документів державного рівня концептуального та програмного характеру. Визначено проблеми інвестиційної діяльності та диспропорцій у соціально-економічному розвитку регіонів. Запропоновано напрями вдосконалення механізму державного регулювання регіональних інвестиційних процесів.

Ключові слова

Державне регулювання, інвестиційна діяльність, інноваційно-інвестиційні процеси, регіон, соціально-економічні процеси.

I. Вступ

Проблема забезпечення стійкої динаміки відтворювального процесу й привабливого інвестиційного клімату держави та її регіонів належить до найактуальніших питань теорії і практики науки державного управління. Без активізації інвестиційної діяльності неможливо здійснити прогресивні структурні зрушення в економіці, інноваційне оновлення її реального сектора, підвищити конкурентоспроможність та забезпечити соціально-економічний розвиток як регіонів, так і держави в цілому.

Проблематику формування інвестиційних ресурсів та організації системи управління інвестиційним процесом опрацьовано рядом вітчизняних і зарубіжних науковців, таких як: І.О. Бланк, Л.М. Борщ, А.С. Гальчинський, В.М. Геєць, Л. Гітман, Б.В. Губський, М. Джонк, О.М. Іваницька, Дж. Кейнс, М.Д. Лесечко, А.А. Пересада, Д. Тейлор, У. Шарп, В.Г. Федоренко, О.А. Чемерис та ін. Удосконаленню концептуальних основ державно-управлінських механізмів, механізмів державного регулювання економіки та

механізмів регіонального управління присвячено наукові праці вчених, зокрема О.Ю. Амосова, О.І. Амоші, Г.В. Атаманчука, В.Д. Бакуменка, С.І. Бандура, С.О. Білої, Л.М. Борща, М.П. Бутка, В.Є. Вороніна, Б.М. Данилишина, А.О. Дегтяря, М.І. Долішнього, А.О. Єпіфанова, М.Х. Корецького, В.В. Корженка, А.О. Кузнєцова, А.Г. Мазур, В.В. Мамонової, В.М. Мартиненка, В.Ф. Мартиненка, Н.М. Мельтюхової, А.В. Мерзляк, М.А. Латиніна, Т.М. Лозинської, Г.С. Одинцової, Я.Б. Олійника, В.І. Пили, В.А. Поповкіна, В.П. Семиноженка, В.К. Симоненка, М.Г. Чумаченька та ін.

Активізація інвестиційних процесів на регіональному рівні, напрями вдосконалення механізму державного регулювання регіональних інвестиційних процесів з позиції інституційного, правового, організаційно-економічного та інформаційного забезпечення досі лишаються недостатньо опрацьованими.

II. Постановка завдання

Метою статті є аналіз тенденцій і перспектив розвитку інноваційно-інвестиційних процесів на регіональному рівні та визначення напрямів удосконалення механізму державного регулювання регіональних інвестиційних процесів.

III. Результати

Економічна наука давно довела і практика економічно розвинутих країн підтвердила доцільність та необхідність застосування в соціально-економічній політиці оптимального поєднання державного регулювання економіки з ринковою саморегуляцією. Держава не повинна допускати як невиправданого втручання в господарську діяльність, так і економічної анархії, розгулу ринкової стихії [10, с. 59]. Втручання не повинно бути надмірним і таким, що порушує закони. Але важливо, щоб воно було достатнім для забезпечення вирішення завдань соціального розвитку й дотримання законів. Ці висновки відображені та закріплені в Господарському кодексі України (ст. 5): “правовий господарський порядок в Україні формується на основі оптимального поєднання ринкового саморегулювання економічних відносин суб'єктів господарювання та державного регулювання макроекономічних процесів, виходячи з конституційної вимоги відповідальності держави перед людиною за свою діяльність. Здійснення державою економічної стратегії й тактики у сфері господарювання спрямовується на створення економічних, організаційних і правових умов, за яких суб'єкти господарювання враховують у своїй діяльності показники прогнозних і програмних документів економічного й соціального розвитку” [4].

Згідно з Конституцією України (ст. 116), Кабінет Міністрів України: “... забезпечує

проведення фінансової, цінової, інвестиційної та податкової політики; політику у сферах співпраці й зайнятості населення, соціального захисту, освіти, науки і культури, охорони природи, екологічної безпеки і природокористування...”. Основною формою реалізації державної політики є “розробка і реалізація загальнодержавних програм економічного, науково-технічного, соціального і культурного розвитку...” [9].

Вперше основна мета державної інвестиційної політики України була визначена в Постанові Кабінету Міністрів України “Про Концепцію регулювання інвестиційної діяльності в умовах ринкової трансформації економіки” від 1 червня 1995 р. (далі – Концепція) – створення конкурентного середовища, реалізація Програми структурної перебудови економіки України, визначення пріоритетного спрямування інвестицій [14].

Аналіз тенденцій, які спостерігалися в інвестиційній сфері, починаючи з 1990-х рр., засвідчив зменшення частки інвестування у структурі ВВП: у 1990 р. вона становила 23,5%, у 1995 р. – 17,2%, у 2000 р. – 12% [2, с. 23]. Останніми роками, за даними Держкомстату, зафіксовані темпи економічного зростання, що супроводжувалися активною динамікою інвестиційних процесів. Інвестиції в основний капітал збільшилися порівняно з попередніми роками: у 2005 р. – на 22%, у 2007 р. – на 29,8%. Приріст інвестицій у 2007 р. забезпечив понад 35% загального приросту ВВП. Станом на кінець 2007 р. обсяг інвестицій в основний капітал становив 88% рівня 1990 р. [17, с. 106].

Проте предметом детального аналізу є не лише загальні показники інвестиційної динаміки, а й структура інвестування, від якої значною мірою залежить розширене відтворення та структурна модернізація національної економіки. Відповідно до концепції, визначено такі основні сфери пріоритетного інвестування:

- розвиток паливно-енергетичного комплексу та впровадження енерго- й ресурсоощадних технологій;
- реформування соціальної сфери, розширення й нарощування обсягів виробництва товарів широкого вжитку та послуг для населення, а також конкурентоспроможної продукції, що поставляється на експорт;
- розвиток агропромислового комплексу;
- прискорення розвитку медичної та мікробіологічної промисловості;
- подолання наслідків Чорнобильської катастрофи.

На сьогодні складне становище спостерігається у сфері виробничих інвестицій. Так, до 2005 р. включно зменшувалась частка капіталовкладень виробничого призначення з 77,2%

Держава та регіони

(2001 р.) до 74,6% (2005 р.), хоча темпи зростання інвестицій в основний капітал за цей період збільшилися майже в три рази, що є позитивною тенденцією на тлі високого рівня зношеності основних засобів: у 2001 р. – 45%, а у 2007 р. – 51,5% [16, с. 69; 17, с. 110–117].

Протягом 2004–2007 рр. в Україні при відносно динамічному зростанні інвестицій (крім 2005 р.) спостерігалася стійка тенденція до зменшення частки в сумарному інвестуванні промисловості та транспорту і зв'язку. Натомість стабільно зростає частка вкладень в операції з нерухомістю та торгівлю. За підсумками 2007 р. частка інвестицій у торгівлю, фінансову діяльність та операції з нерухомістю сягнула 32,5% проти 23,4% у 2004 р., тоді як промисловості – зменшилась з 37,2% до 34,1%. Загалом за 2005–2007 рр. інвестиції в промисловість зросли в 1,5 рази, тоді як в операції з неру-

хомістю – в 1,9 рази, фінансову діяльність – 2,4 рази, роздрібну торгівлю – у 3 рази. Лише за підсумками 2007 р. порівняно з 2006 р. інвестиції в промисловість збільшилися на 27%, тоді як у роздрібну торгівлю – на 48%, фінансову діяльність – на 60% [18; 19].

У структурі фінансування інвестицій в основний капітал за 2002–2007 рр. спостерігається зменшення частки власних коштів підприємств з 65,4% у 2002 р. до 56,5% у 2007 р. внаслідок зростання частки позикових коштів за згаданий період з 5,3 до 16,6%, відповідно, що свідчить про розвиток вітчизняної банківської системи. Проте частка інвестиційного спрямування довгострокових кредитів комерційних банків в Україні має тенденцію до зниження: у 2005 р. – 15,5%, у 2007 р. – 10,6% [19].

Таблиця 1

Структура інвестицій в основний капітал в Україні за джерелами фінансування*, %

Джерела фінансування інвестицій в основний капітал	Роки						
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Кошти державного бюджету	5,4	5,0	7,0	10,5	5,5	5,5	5,6
Кошти місцевого бюджету	4,1	3,7	4,1	4,7	4,2	4,3	3,9
Власні кошти підприємств та організацій	66,8	65,8	61,4	61,7	57,4	57,8	56,5
Кошти іноземних інвесторів	4,3	5,6	5,5	3,6	5,0	3,7	3,5
Кошти населення на індивідуальне житл. буд.	4,4	4,2	3,6	3,4	3,3	4,1	4,5
Кошти банків та інші позики	4,3	5,3	8,2	7,6	14,8	15,5	16,6
Інші джерела фінансування	10,7	10,4	10,2	8,5	9,8	9,1	4,2

*Складено за даними Держкомстату України [18; 19].

Аналіз спрямування інвестиційних потоків показав, що їх активізація спостерігається в найменш пріоритетних секторах економіки (торговому, фінансовому) з високою ліквідністю та найшвидшим обігом коштів. Такі випереджальні темпи інвестування в сектори економіки, які здійснюють перерозподіл сукупного продукту, над інвестиціями у виробництво (промисловість і сільське господарство) посилюють ризики нестабільності фінансової системи та інфляційний потенціал, який формується внаслідок перевищення сукупного попиту над пропозицією.

На думку українських учених [1; 7; 11], наведений перелік пріоритетів у згаданій Концепції є необґрунтованим, занадто деталізованим, розгалуженим. Якщо ж дивитися на цю проблему крізь призму пріоритетів промислової, науково-технологічної, соціальної політики, то виникають труднощі у взаємоплідності здійснення інвестиційних програм і проектів, що стримує ефективне розгортання інвестиційних процесів [7, с. 29].

Отже, без чіткого визначення пріоритетів інвестування механізм державного регулювання інвестиційних процесів втрачає цілеспрямованість, конкретність та не забезпечує досягнення поставленої мети. Визначення пріоритетів інвестування є особливо важливим для реалізації державної інвести-

ційної політики, за сучасних умов дефіциту бюджету та труднощів його наповнення.

З метою створення привабливого інвестиційного клімату та розвитку інфраструктури інвестиційної діяльності для забезпечення сталого економічного зростання та підвищення життєвого рівня населення Постановою Кабінету Міністрів України "Про затвердження Програми розвитку інвестиційної діяльності на 2002–2010 роки" (далі – Програма) від 28 грудня 2001 р. визначено заходи, які мають сприяти розвитку системи корпоративного управління, податкової, банківської системи, регуляторної політики та інших сфер. До пріоритетів інвестиційної політики віднесено формування раціональної структури економіки; розширення й модернізацію транспортної інфраструктури; активізацію інвестиційної діяльності в галузі зв'язку; стимулювання залучення вітчизняних та іноземних інвестицій у наукову, науково-технічну та інноваційну сфери; розв'язання проблем зайнятості [12].

Аналіз тенденцій розвитку інноваційної сфери показує, що, незважаючи на зростання обсягу виконаних наукових і науково-технічних робіт в Україні (у 2,7 рази більше в 2006 р. порівняно з 2000 р.), їх частка у структурі ВВП постійно скорочується з 1,16% у 2000 р. до 0,99% у 2006 р. [4, с. 60].

Згідно з указом Президента України від 20 серпня 2001 р., яким Кабінету Міністрів України доручено передбачити, починаючи з 2002 р., у проектах Державного бюджету України кошти на фінансування наукової й науково-технічної діяльності відповідно до Закону України "Про наукову і науково-технічну діяльність" (1991 р.) у розмірі 1,7% до ВВП, але фактично у 2005 р. бюджетні витрати на науку становили 0,38% до ВВП, у 2006 р. та 2007 р., відповідно, – 0,4 і 0,41% [4, с. 60], що не є стимулювальним фактором активізації інноваційної діяльності. Це є перешкодою до формування оптимальної структури економіки й досягнення задекларованих цілей держави.

Створення конкурентоспроможної економіки неможливе без підвищення активності використання науково-технологічної бази в промисловості, тобто має бути тісний зв'язок між науковими досягненнями та впровадженням створених нових технологій у виробництві. Частка інноваційно активних промислових підприємств у загальній кількості промислових підприємств у 2007 р. по Україні збільшилася до 14,2 проти 11,2% у 2006 р.

[19, с. 332]. За цим показником до регіонів-лідерів, крім традиційного м. Києва (33,4% інноваційно активних промислових підприємств), увійшли Івано-Франківська (30,6% у 2007 р. проти 12,9% у 2006 р.), Вінницька (23,9% у 2007 р. проти 12,5% у 2006 р.), а також Волинська, Чернівецька, Львівська, Кіровоградська, Чернігівська, Полтавська області, що мають цей показник вищий за середній по Україні [20].

Значні міжрегіональні диспропорції спостерігаються й за показниками економічного розвитку виробництва в структурі регіонального промислово-інноваційного комплексу (табл. 2). Державне фінансування здійснюється на підтримку фінансування секторів економіки III і IV технологічних укладів [4, с. 60]. Таким чином, формується модель економіки, яка за своїми базовими характеристиками не стимулює розвитку інноваційної діяльності та інвестицій у людський капітал.

Наочним є зниження диференціації в соціально-економічному розвитку регіонів за всіма показниками, проте їх дисбаланс залишається істотним (табл. 3).

Таблиця 2

**Структура галузей промислового комплексу України
за технологічними укладами виробництва в розрізі регіонів [20]**

Технологічний уклад	Характеристика	Питома вага в структурі виробництва, %	Основні представники (області)
III	Низькотехнологічні галузі промисловості: виробництво та переробка	49–50	Донецька, Луганська, Полтавська, Запорізька, Львівська
IV	Середньо-низькотехнологічні галузі промисловості: гумові й пластмасові вироби, інші неметалеві мінеральні продукти, суднобудування, базові метали, машинобудування (без виробництва електричного та електронного устаткування)	40	Майже всі області (крім Житомирської, Закарпатської, Івано-Франківської, Херсонської, Чернівецької, Чернігівської)
V	Середньо-високотехнологічні галузі промисловості: виробництво електричного та електронного устаткування, машинобудування, фармацевтична промисловість	6–8	Київська, Харківська, Львівська
VI	Високотехнологічні галузі промисловості: біотехнології, системи штучного інтелекту, глобальні інформаційні мережі та інтегровані високошвидкісні транспортні системи	1–3	Київська, Харківська, Львівська

Таблиця 3

Динаміка різниці соціально-економічного розвитку регіонів за 2004–2007 рр.*

№ з/п	Основні показники	2004	2007
1	Різниця ВРП на одну особу населення	У 6,5 раза між м. Київ та Тернопільською обл.	У 6,2 раза між м. Київ та Чернівецькою обл.
2	Різниця обсягу реалізованої промислової продукції на одну особу	У 14,5 раза між Донецькою та Чернівецькою обл.	У 13,2 раза між Дніпропетровською та Чернівецькою обл.**
3	Різниця в обсязі експорту товарів	У 97 разів між Донецькою та Чернівецькою обл.	У 39 разів між Донецькою та Кіровоградською обл.
4	Обсяг прямих іноземних інвестицій на одну особу	У 10,7 раза між Київською та Чернівецькою обл. (з Києвом – 37,5 раза)	У 10 разів між Київською та Кіровоградською обл.
5	Підприємницька активність (кількість малих підприємств на 10 тис. осіб населення)	У 1,9 раза між АР Крим та Тернопільською обл. (з Києвом – 4,5 раза)	У 1,8 раза між АР Крим та Рівненською обл.
6	Середньомісячна заробітна плата	У 1,8 раза між Донецькою та Тернопільською обл. (з Києвом – 2,5 раза)	У 1,6 раза між Донецькою та Тернопільською обл. (з Києвом – 2,5 раза)
7	Рівень безробіття	У 2,4 раза між Черкаською та Одеською обл.	У 2,9 раза між Рівненською та Київською обл.
8	Податкові та інші надхо-	У 2,5 раза між Дніпропетровською та	У 2,7 раза між м. Севастополь та Терно-

Держава та регіони

	дження до місцевих бюджетів у розрахунку на одну особу	Тернопільською обл. (з Києвом – 7 разів).	пільською обл.
9	Видатки місцевих бюджетів у розрахунку на одну особу	У 1,4 раза між АР Крим та Луганською обл.	У 1,6 раза між АР Крим та Луганською обл.

*Складено за даними Держкомстату України [16; 17; 19]

**Дані за січень-серпень 2007 р.

Зазначимо, що диференціація є не лише об'єктивним явищем. Вона спричинена суб'єктивним чинником (управлінським фактором), зокрема серед основних проблем регіонального розвитку слід назвати такі [3, с. 144]:

- загострення міжрегіонального відчуження внаслідок політичної регіоналізації та відмінностей геополітичної орієнтації населення;
- порушення ефективної взаємодії за напрямками “центр – регіони” та “регіон – регіони”;
- спроби штучної економічної та політичної автономізації окремих регіонів;
- значна диференціація регіонів за рівнем економічного розвитку та якістю життя людей (часом ідеться навіть не про відсоткову, а про порядкову різницю в окремих показниках);
- наявність регіональної асиметрії в системі міжбюджетних відносин;
- недосконалість менеджменту на регіональному та місцевому рівнях.

Значна міжрегіональна диференціація регіонів формує необхідність визначати та враховувати, крім галузевих, інноваційно-технологічних, територіальні пріоритети в інвестиційній політиці держави. Важливого значення набуває розроблення напрямів державного регулювання розвитку регіонів, націлених на вирівнювання відмінностей у соціально-економічному розвитку регіонів та стимулювання інноваційно-інвестиційного потенціалу регіонів.

З метою забезпечення ефективного формування й реалізації державної регіональної політики Кабінет Міністрів України своєю Постановою від 01 березня 2007 р. утворив Міністерство регіонального розвитку та будівництва України, що є головним (провідним) органом у системі центральних органів виконавчої влади з питань забезпечення реалізації державної регіональної політики й політики у сфері будівництва, архітектури й містобудування, вдосконалення адміністративно-територіального устрою України.

Стратегічною метою розвитку регіонів є створення умов для підвищення конкурентоспроможності регіонів, забезпечення їх сталого розвитку на сучасній технологічній основі, високої продуктивності виробництва та зайнятості населення. Основними інструментами подолання диференціації між регіонами та стимулювання розвитку регіонів, які визначені у Стратегії до 2015 р., є: угоди щодо регіонального розвитку, програми подолання

депресивності окремих територій, державні цільові програми. Відповідно до Стратегії, затверджено також пріоритетні напрями розвитку для кожного регіону, виходячи із загальнодержавних інтересів та особливостей ресурсного потенціалу регіонів, з урахуванням яких визначено заходи зі стимулювання розвитку регіонів.

Проте аналіз наукових праць [1; 2; 3; 4] показує, що наявність суттєвих міжрегіональних диспропорцій зумовлена недосконалістю механізмів державного регулювання розвитку регіонів. Досвід постсоціалістичних країн у плані пошуку шляхів подолання регіональної асиметрії, зокрема чеський, щодо гармонізації регіональних інтересів з наднаціональними структурами заради наближення своїх регіонів до рівня розвитку аналогічних таксонів у ЄС показав, що одним із радикальних кроків у цьому напрямку є створення в складі Уряду Чехії Міністерства регіонального розвитку та перехід до європейської ієрархічної територіальної структури на базі сформованого національного законодавства.

Розрахунки індикативних рівнів розвитку чеських регіонів дали уряду змогу структурувати їх і визначити шляхи системної допомоги депресивним регіонам, які поділяються на: регіони з посиленою державною допомогою, що включають рецесійні території зі значними секторальними деградаціями та зростаючим безробіттям, економічно слабозвинуті та сільські території з низькою щільністю заселення та депопуляцією населення; інші регіони, до яких входять прикордонні території, колишні військові зони, постраждали місцевості від стихійних лих чи забруднення довкілля; регіони індивідуальної підтримки [15, с. 511].

IV. Висновки

Підсумовуючи викладене, можна констатувати, що аналіз тенденцій розвитку інвестиційної діяльності в Україні свідчить про значні відмінності в розвитку інвестиційної діяльності між секторами економіки країни, нерозв'язані проблеми диспропорцій соціально-економічного розвитку регіонів, низький рівень конкурентоспроможності та інноваційно-інвестиційної активності підприємств. Державне стимулювання розвитку регіонів здійснюється без цілісної дієвої системи державного впливу на розвиток інноваційно-інвестиційних процесів у регіонах країни, без ефективного механізму відносин центру з регіонами та регіонів між собою. Значна роз-

балансованість соціально-економічного розвитку регіонів, несприятливий інвестиційний клімат, відсутність власних інвестиційних ресурсів підприємств вимагають від органів державної влади вирішення таких завдань: створення дієвих механізмів залучення джерел інвестування; формування пріоритетних напрямів інвестування та підвищення ефективності державного регулювання цими процесами на регіональному рівні.

Державна регіональна політика має бути спрямована на згладжування нерівномірностей у розвитку територій України шляхом диференційованого підходу до регіонів і мати на меті: розподіл фінансової підтримки; відрахування коштів від загальнодержавних податків до місцевих бюджетів; запровадження системи державної компенсації процентів за кредитами під інвестиційні проекти; запровадження системи пільгового оподаткування інвестиційної діяльності; стратегічне планування розвитку територій тощо.

Таким чином, подальші наукові дослідження будуть націлені на вдосконалення механізму державного регулювання регіональних інвестиційних процесів, що, у свою чергу, пов'язано з необхідністю науково-теоретичного обґрунтування принципів, пріоритетів, форм і методів державного регулювання інвестиційних процесів. Світовий досвід та аналіз тенденцій розвитку інноваційно-інвестиційних процесів у регіонах країни дають підстави ствержувати, що тільки постійний системний державний вплив дає змогу розв'язати проблеми розвитку регіонів, сприяти прогресивним структурним зрушенням в економіці, здійснити інноваційне оновлення її реального сектора, підвищити конкурентоспроможність регіонів та забезпечити сталий соціально-економічний розвиток держави.

Література

1. Бандур С.І. Сучасна регіональна соціально-економічна політика держави: теорія, методологія, практика / С.І. Бандур, Т.А. Заєць, І.В. Терон. – К. : РВПС України НАН України: ПРИНТ ЕКСПРЕС, 2002. – 250 с.
2. Борщ Л.М. Інвестиції в Україні: стан, проблеми, перспективи / Л.М. Борщ. – К. : Знання, КОО, 2002. – 318 с.
3. Варналій З. Регіональна політика України: нові умови, нові вимоги / З. Варналій // Стратегічні пріоритети. – 2007. – № 1 (2). – С. 141–149.
4. Господарський кодекс України: станом на 01.09.2008 р. – Х. : Одиссей, 2008. – 240 с.
5. Гражевський Н. Забезпечення конкурентоспроможності національної економіки в глобальному постіндустріальному вимірі / Н. Гражевський // Економіка України. – 2008. – № 9 – С. 54–63.

6. Закон України “Про стимулювання розвитку регіонів” від 08.09.2005 р. № 2850-IV // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2005. – № 51. – С. 548.
7. Збаразька Л.О. Концептуальні питання створення економічного механізму стимулювання виробничих інвестицій / Л.О. Збаразька // Інвестиційні ресурси, механізми стимулювання: сб. науч. трудов. – Д., 1997. – С. 23–35.
8. Капітальні інвестиції за джерелами фінансування за 2007 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
9. Конституція України: станом на 01.01.2006 р. [прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28.06.1996 р. із змінами, внесеними Законом України від 08.12.2004 р.]. – К. : Мін-во юстиції України, 2006. – 124 с.
10. Мамутов В. Про поєднання держрегулювання і ринкової саморегуляції / В. Мамутов // Економіка України. – 2008. – № 1. – С. 59–65.
11. Мартиненко В.Ф. Формування інвестиційної моделі розвитку України: методологічний аспект / В.Ф. Мартиненко // Вісник Української Академії державного управління при Президентові України. – 2003. – № 3. – С. 172–179.
12. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Програми розвитку інвестиційної діяльності на 2002–2010 роки” від 28.12.2001 р. № 1801 // Офіційний вісник України. – 2002. – № 12. – С. 29–34.
13. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2015 року” від 21.07.2006 р. № 1001 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.Rada.Kiev.ua>.
14. Постанова Кабінету Міністрів України “Про Концепцію регулювання інвестиційної діяльності в умовах ринкової трансформації економіки” від 01.06.1995 р. № 384 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.Rada.Kiev.ua>.
15. Регіональне управління: інноваційний підхід: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / М.П. Бутко, О.О. Зеленська, С.М. Зеленський та ін. ; [за заг. ред. д.е.н., проф. М.П. Бутка]. – К. : Знання України, 2006. – 560 с.
16. Регіони України, 2006: стат. зб. : у 2 ч. / Держ. ком. статистики України; [за ред.: О.Г. Осауленко]. – К. : ІВЦ Держкомстату України, 2006. – Ч. 1. – 511 с.
17. Регіони України, 2006: стат. зб. : у 2 ч. / Держ. ком. статистики України; [за ред.: О.Г. Осауленко]. – К. : ІВЦ Держкомстату України, 2006. – Ч. 2. – 805 с.

18. Статистичний щорічник України за 2006 р. / Держ. ком. статистики України ; [за ред. О.Г. Осауленко]. – К. : Консультант, 2007. – 551 с.
19. Статистичний щорічник України за 2007 р. / Держ. ком. статистики України ; [за ред. О.Г. Осауленко]. – К. : Консультант, 2008. – 571 с.
20. Федулова Л. Оцінка рівня інноваційно-технологічного розвитку регіонів [Електронний ресурс] / Л. Федулова // Аналітичні записки щодо проблем і подій суспільного розвитку. – 2008. – жовтень. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/Monitor/oktober08/18.htm>.

УДК 342.5

КАТЕГОРІЯ “МЕХАНІЗМ” У СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Радченко О.В.

кандидат наук державного управління, докторант
Харківський регіональний інститут державного управління НАДУ при Президентові України

Annotation

In the article essence and maintenance of scientific category opens up “mechanism”, and also structure, functions and features of mechanisms of state administration.

Анотація

У статті розкрито сутність та зміст наукової категорії “механізм”; структуру, функції й особливості механізмів державного управління.

Ключові слова

Механізм, механізм державного управління, державний механізм.

I. Вступ

Серед загальноновживаних наукових категорій та дефініцій є одне надзвичайно поширене слово, яке можна зустріти в точних та гуманітарних науках – “механізм”. У сучасному енциклопедичному словнику видавництва “Велика Російська Енциклопедія” слово “механізм” у різних варіаціях та стосовно різних сфер і понять зустрічається 90 разів. Відтак, різні науки, галузі діяльності, дослідники й практики вкладають у поняття “механізм” подекуди настільки різний зміст, що виникають сумніви у “чистоті” терміна – що ж, власне, можна, а що не можна називати механізмом?

Для молодшої науки державного управління гостро стоїть проблема визначеності термінологічної бази та категоріального апарату науки, виключення багатозначності трактувань однакових явищ та процесів або ж вживання одних і тих самих понять для різних нетотожних політичних, соціальних, економічних та інших факторів державного буття суспільства. Слід визнати, що наукових розвідок у цьому напрямі обмаль, а цілеспрямованих досліджень сучасного розуміння механізмів публічної сфери взагалі одиниці. До таких досліджень можна віднести праці вітчизняних науковців О. Батанова,

А. Кузнецова, Є. Морозова, Р. Рудницької, О. Сидорчук, О. Стельмах, О. Федорчака. Окремі аспекти економічних, організаційних, правових, соціальних та інших механізмів державного управління розкривають такі дослідники, як: О. Амосов, Г. Астапова, Г. Атаманчук, В. Бакуменко, Н. Брюховецька, І. Булеєв, В. Князєв, О. Коротич, М. Лесечко, В. Малиновський, В. Мартиненко, Н. Нижник, О. Оболенський, Г. Одінцова, З. Румянцева, Л. Юзькова та ін. Проте потребують більш чіткого визначення родові ознаки поняття “механізм”, що є спільними для всіх без винятку механізмів.

II. Постановка завдання

Мета статті – розкрити сутність та зміст наукової категорії “механізм”, структуру, функції й особливості механізмів державного управління.

III. Результати

Спробуємо розібратися, які характерні риси є спільними для всіх без винятку механізмів та що має вкладатися в розуміння механізмів державного управління.

Як робочу гіпотезу висунемо припущення, що механізму як такому мають бути обов’язково притаманні такі ознаки:

- є продуктом організованої діяльності;
- має мету або функцію;
- містить послідовність дій, певний вид руху;
- передбачає переважно однобічний вплив з чітко визначеним вектором впливу;
- має суб’єкт і об’єкт;
- характеризується жорстким взаємозв’язком, усталеністю процесу, правил взаємодії;
- його функціонування в ідеалі націлене на автоматизм;
- його побудова має структурно-функціональний характер;